

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare odată în săptămână: DUMINECA

Prețul Abonamentului:
 Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.
 „ „ „ „ pe 1/2 an 2 „ 50 „
 „ România și străinătate pe an . 14 franci
 „ „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „

Prețul inserțiunilor:
 Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
 edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
 la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cu-
 vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Corespondințele se adresează redacțiunii
 „FOAIA DIECESANĂ“;
 ează banii de prenumerațiune și inserțiuni la
ADMINISTRATIA
 Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș.

PARTEA OFICIOASĂ

Consistoriul diecesan al Caransebeșului în ședința din 25 Februarie 1894 a întărit următoarele alegeri de învățători definitiv:

a lui *Traian Fengea* la școala din *Voivodini* în protopresviteratul *Vârșetului*; a lui *Ioan Treicu* și a lui *George Verca* la școala din *Iladia* în protopresviteratul *Bisericii Albe*.

Tot în această ședință a aprobat pentru elevii institutului de pedagogie:

„*Manual de istoria literaturii române de Enea Hodoș*“ și cartea de școală:

„*Manual de geografie pentru școlile populare de B. Szörényi*. Caransebeș. Tipariul tipografiei diecesane.

PARTEA NEOFICIOASĂ

Un cuvânt

în contra căsătoriei civile)*

Onorată adunare generală!

Cred, că nu comit indiscrețiune, după cele publicate în mod tendențios prin jurnale, când ve spun, că și în comitetul camerei am fost în contra acelor pasaje din raportul anual al camerei, cari se referesc la căsătoria civilă, din contra ar fi lașitate, dacă în fața timbrărilor mârșave nu aş susține și în adunarea generală vederile mele.

Am fost și sunt de părerea, că alinea 8, 9 și 10 din punctul IV. al raportului să se elimineze:

1. Din punct de vedere *formal*, fiind că cestiunea căsătoriei civile e azi într'un stadiu atât de avansat, stăm în fața unor proiecte de legi ale guvernului formulate, stabilite și unul, tocmai cel referitoriu la căsătoria civilă, aproape desbătut în camera deputaților, prin urmare votul adunării nu mai poate avea mai mult scopul de a

*) Vezi *Varietățile*.

Red.

informa, de a influența redactarea proiectelor de lege referitoare la introducerea căsătoriei civile, ci votul adunării ar avea un colorit de partid, de sprijinire a guvernului, la ce până acum nu s'a decis camera noastră nici când.

2. În *merit* sunt în contra căsătoriei civile, fiind-că în patria noastră aproape dela întemeierea ei, căsătoria s'a legat în biserică cu invocarea lui Dzeu ca martor și cu ceremonii religioase.

Această formă de căsătorie a o șterge din conștiința poporului prin legi profane d'ale statului, nu e de lipsă, nu e consult, nu e liberal, ma e contra libertății conștiinței, prin urmare chiar periculos.

Eu nu cunosc cetățan cu inimă cătră religiunea sa, care să fi reclamat, că el mai bine ar dori să se cunune înaintea primariului ori notariului, de cât înaintea păstorului său sufletesc, sau că i-ar conveni mai bine în vr'o cancelarie se lege căsătoria, de cât în sânta biserică.

Poporul are religiune, ține la ea, la datinile religioase, și asta-i puterea lui morală. De ce să-l lipsim de această mângăere sufletească, de aceasta bază morală; de ce să-l facem să creadă, că a fost până acum în rătăcire crezând că căsătoria e taină sântă, de ce se nimicim cu legi de ale statului, ce el au crezut, că e dzeesc.

Pentru familie, societate, stat e religiositatea poporului o proptă puternică; de ce să derimăm aceasta proptă morală, neavând cu ce a o înlocui. Din contră statul ar trebui să stărue, ca să se întărească religiositatea, nu însă slăbindu-o azi și mâne dispărând se cadă și asupra noastră puicioasa nereligiosității și a immoralității. Principiul așezat în legile țării noastre: că nimeni nu se poate constrînge la acte, cari sunt în contra convingerei sale religioase, se restoarnă prin decretarea căsătoriei civile obligătoare și prin recunoașterea numai a acestei căsătorii de singur validă.

Convingerea mea fiind, că căsătoria și forma legării aceleia să rămână așa cum a fost bisericească, doresc ca și dreptul matrimonial și judecătoria matrimonială tot în mâna bisericilor să rămână.

Fiecare biserică să judece singură după legile sale ținând acel principiu cardinal, comun: ca căsătoria să se judece după canoanele acelei biserici, la care a aparținut respectivul atunci, când s'a căsătorit. Dacă să susține

acest principiu cardinal, nu pot ocure nici frecări religioase, nici nu se face nimenui nedreptate. Dar dacă în unele cazuri s'ar păcătuî în contra acestui principiu, n'am nimic în contră, ca' statul să facă pentru aceste cazuri excepționale legi; dar cu căsătoria civilă nu se va repara aceasta nici de cum.

Susțin deci, că nu e o necesitate sau o cerință practică pentru țeara noastră: introducerea căsătoriei civile. Și ce zice proiectul cemitetului nostru? Iacă ce zice?

a) vorbește de revolte confesionale — ce simplu nu e adevărat;

b) vorbește de cerbicia catolicilor, cu carea susțin nedisolubilitatea căsătoriei, care termen e nedrept și nedemn, pentrucă alipirea unei confesiuni la o dogmă așa religioasă, e virtute pentru ei, nu o poate o cameră advocațională a o timbra de *cerbicie*, care a nimicit 100.000 de cetățeni moralicește și materialicește. Așa se zice în raport, ce e eară un neadevăr, e o imputare a slăbiciunii și scăderilor omenesti în contul unei confesiuni.

Eu susțin, că fiecare om de omenie, cu intențiune nobilă, când păsește la căsătorie, cu aceea voință, cu aceea determinațiune și cu aceea speranță păsește, ca căsătoria să fie indisolubilă, pe toată viața, până la moarte și așa din punct de vedere a familiei idea indisolubilității căsătoriei trebuie apărută, ear nu ăstmod stigmatizată.

c) Nu stă nici acea aserțiune din proiectul de raport, cumcă statul se va consolida prin căsătoria civilă, din contră poporul desbrăcat de una din cele mai puternice simțiri religioase-morale, fiindcă el formează statul, va fi mai indiferent și mai slab și pentru stat.

d) Nici în fața Europei nu ne vom presenta prin introducerea căsătoriei civile ca stat de drept, stat modern, ci vom avea o lege modernă după pseudo-liberalism, din afară vom arăta cu degetul la aceasta lege și ne vom făli cu ea, ca și cu altele, ca instituțiuni moderne liberale și în fond, în popor va descinde influințele ei demoralizatoare de ne vom lua cu mâna de cap.

Aveți D-Voastre civilizațiunea Europei dela Apus? Pregătit e poporul pentru așa o reformă? Dorește-o? Nu! O se îmbrăcați cu sîla poporul într'un vestmînt al Europei de la Apus, ca mai ușor să-l ruinați moralicește și să cadă în brațele ideilor păcătoase ale Europei dela Apus.

Reflectez în fine Dlui secretariu, care susține, cumcă căsătoria a fost înaintea religiunii și de aceea nu e delipsă ca se fie cu caracter religios. Noi avem de a face cu o lege aducândă pentru poporul din patria noastră care, har Domnului, are religiune, și nu e vorba de legi pentru Adam și Eva sau de oameni, cari încă nu au format familie. Idea Dlui secretariu e la loc la atari oameni, dar nu la poporul din patria noastră.

Și nici cu citarea lui Kossuth nu a avut noroc Dl Kornis, zicînd fiindcă Kossuth sprijinește căsătoria civilă, aceasta e liberală. Kossuth nu a zis-o și chiar o sută de Kossuth să o zică: Prefacerea căsătoriei în instituțiune de stat, nu-i un așezămînt liberal, căci statuează numai omnipotența statului și a guvernului.

La noi tot se concentrează în mâna puterii de stat școala, oficele, mai de curînd birturile și acum biserica.

Ce rămîne individului? — Supunerea și tăcerea. Numai instituțiuni, cari garantează libertatea individului, acelea sunt liberale, căci numai acelea compun libertatea cetățenilor.

În fine s'a poentat în treacăt și în raport și prin vorbitori „unitatea statului“, stringerea, închiegarea națională și se argumentează: că trebuie să fie bună din aceste puncte de vedere căsătoria civilă, fiindcă „tare se vaeră naționalitățile“. Va se zică dacă noauă nu ne place ceva, eo ipso trebuie să fie bun pentru închiegare unității naționale. Apoi frasa e asta? Fii ai unei patrii suntem noi, cari trebuie umăr la umăr să lucrăm pentru înflorirea ei!

Dacă ați fi frați curați, tocmai dacă auziți, că ne doare ceva, aceea se vî fie motiv, ca să nu faceți aceea lege. Vî asigur însă, că ne doare și pentru noi și pentru biata țară, când vedem, că se intenționează un lucru atât de desastros și e o manifestare sinceră patriotică, că ne văerăm și vî arătăm, că ne doare. Închiegarea, stringerea cu șorofe se face la materii, la fer, la mașine și ține până țin, cât pot; închiegarea cetățenilor însă nu se face cu legi neplăcute și stricacioase, ci prin egală îndreptățire, dar adevărată, prin frățietate, dar sinceră, prin libertate, dar nefalsificată. Căci acesta singur desvoaltă în fiecare cetățan al patriei simțul de credință, iubire și alipire cătră patria sa.

Recomînd propunerea mea spre primire.

Epistoale deschise

Dlui C. paroh în M.

Sânția Ta îmi descoperi în epistoala din l. c. neajunsurile, cu care trebuie să Te lupti din cauză, că ai o familie mare, ear venitele parohiei Sânției Tale sunt mici, și totodată me întrebi, că fire-ar oare cu puțință ca să capeți un ajutoriu de bani din fondurile diecesane?

Cu părere de rău trebuie să-ți fac cunoscut, că ajutoriu dela diecesă nu vei putea căpăta, deoarece aici până acum nu există nici un fond cu mențiunea de a ajutara pe preoții lipsiți, ear suma cea ne'nsemnată, ce se preliminează anual în bugetul diecesei pentru ajutorarea preoților, se dă preoților, cari n'au sesiuni parohiale.

Ca unul, carele am avut destulă ocașiune, ca să cunosc, neajunsurile cu care trebuie să se lupte preoțiimea noastră, am meditat adese-ori asupra mijloacelor, de care ne-am putea folosi la îmbunătățirea dotațiunei preoțiimei noastre. Deci me bucur, că mi-ai dat ocașiune, ca să-ți descoper rezultatul cugetărilor mele, dar și mai mult m'aș bucura, dacă Sânția Ta Ți-ai lua osteneală, ca să pui în praxă ideile mele referitoare la îmbunătățirea dotațiunei preoțești, căci de cumva voi fi fost norocos în alegerea mijloacelor, apoi și alți preoți s'ar îndemna de a-ș îmbunătăți dotațiunea lor, pe calea, ce voi areta-o mai la vale. Și eată că atunci amândoi am

făcut un bun serviciu mult cercatei noastre brserici; eu cu cugetul și inima, ear Sântia Ta cu fapta.

Ca buni creștini se ne facem deci cruce și se zicem: Doamne ajută!

Din momentul când eu Te angajez pe Sântia Ta la o conlucrare atât de importantă, cum este înbunățirea dotațiunei preoțești, mi-se impune de datorinție, ca să delătur toate piedecile, ce ne-ar sta în cale. În prima linie aș voi să Te sciu pe Sântia Ta angajat pentru cauză cu trup și suflet.

Să nu-ți fie deci cu supărare, dacă înainte de a intra în meritul cauzei, chiar aici în fața Onoratului public cetitoriu, voi desvăli o slăbiciune mare, de care suferă o parte a preoțimei noastre, ca așa Sântia Ta se Te ști ferii de ea, căci altcum nici lucrarea noastră nu poate avea succesul dorit.

* * *

Mai an toamnă eram în Arad în societatea a duor preoți, cătrăniți pe cei dela Consistoriul de acolo, fiindcă aceia n'au implinit unele rugări ale lor.

„Ai văzut frate, — zise preotul cel mai bătrân, — se nu Te poți tu apropia de ei și se nu-ți impiinească nici o mică și prea umilită rugare.

„Ți vei aduce aminte de referentul X. cum prospitia, de n'ai fi dat un ban rău pe viața lui, însă de când fi la Consistoriu au făcut burtă, se trânteste pe cele foteluri cu ciubucul aprins de socotești, că ai de lucru cu un pașă turcesc și nu cu un funcționar al Consistoriului. Să nu te miri deci de astfel de oameni, că trăind ei lume d'albă prea puțin le pasă de noi preoții, cari ne luptăm cu atâtea neajunsuri; astfel de oameni socotesc, că dacă ei s'au săturat apoi și-au implinit datorința, noaună însă nici sfărăturile n'ar voi se ni-le lase.

„Iacă aici e isvorul reului, pentru aceea merg atât de reu lucrurile în diecesa noastră.

„De când tot așteptăm, ca se se facă odată ceva și pentru îmbunătățirea sorții noastre, dar înzădar așteptăm!

„Da, ai dreptate, — respunse celalalt preot, carele până aci se părea a fi confundat admirând judecata cea profundă a colegiului seu, — aceasta e cauza de noi suntem remași atât de mult îndereptul preoților altor confesiuni!“

Acum fără a mă recomanda, că cine sunt, mă amestecai și eu în vorba celor doi preoți, zicându-le: „me interesază mult tema D-Voastră de conversațiune și deci Ve rog să-mi dați și mie voie a participa la prea interesanta discuțiune a D-Voastră.“ Permișiunea aceasta mi-se dete numai decât cu o vedită plăcere, deabună samă în credința, că dacă le voi ajuta și eu, apoi zeu de va mai rămănea un petec alb pe cinstitele fețe ale celor dela Consistoriu.

„Așadar D-Voastră veniți tocmai dela Arad și dacă nu mă înșel apoi atacerile D-Voastră la Consistoriu n'au fost rezolvite favorabil.“

„Așa este“ — îmi respunseră ambii preoți.

„Vedeți Dlor, omul din fire e judecătoria cel mai nedrept în cauza s'a proprie. Eu, carele n'am nici o afacere cu cei dela Consistoriul D-Voastră, vęd lucrurile de acolo cu totul în altă lumină de cât D-Voastră.

„Vē mărturisesc sincer, că totdeauna mă implu de bucurie, când vęd progresul cel mare, ce s'a realisat la D-Voastră în gremiul diecesei într'un timp scurt.

„Vē invit ca se puneți la o parte pe un moment preocupățiunea, ce o aveți față de unii Domni dela Consistoriu și se ne transpunem cu gândul nostru cu 20 de ani mai îndărăpt.

„Se începem escursiunea noastră dela residența episcopoească și se trecem apoi prin piața Tóköly și se stăm puțin în fața bisericei catedrale. Priviți numai bine la spațiul gol ce se află în dreapta și în stânga catedralei, de aici apoi se mergem la zidirea cea modestă parter, ce se numește institut teologic-pedagogic.

„Ca să cunoaștem mai bine aceste localități, de unde se varsă lumina și se guvernează diecesa, Vē invit să intrăm în ele și se esaminăm cu deamăruntul întocmirea lor internă, dar deschideți-Vē parapeele, căci tocmai ploaie! Mai cu samă se ne oprim la Consistoriu și se privim puțin în protocoalele de socoteli ale diecesei, ca să vedem, că din ce constă averea diecesană. Așadară toată averea diecesană abea se urcă la suma de 100.000 fl.

„Tot aceasta escursiune s'o facem acum după 20 de ani! Se începem iarăși la residența episcopoească, apoi de aici se trecem la casa diecesană învecinată și se continuăm drumul spre biserica catedrală. Aici iarăși se ne oprim puțin și se privim la cele doauă palate mari, cari se află în dreapta și stânga bisericei, căci sunt și ele proprietatea diecesei. De aici se ne îndreptăm pașii spre biserica sërbească. În drum ne stă o zidire maestoașă, este institutul teologic-pedagogic. Veniți să intrăm în lăuntru, se mergem prin salele de învățământ și se asistăm la unele prelegeri. Tocmai e vremea prânzului, veniți să asistăm și la prânzul interniștilor. Peste drum se află casa tipografiei diecesane.

„Dar s'o ne întoarcem iarăși îndărăpt la cassa diecesană și se esaminăm starea fondurilor diecesane. Mă tem, că aici vom inopta, căci cum vedeți protocoalele de socoteli s'or foarte înmulțit și îngroșat. Diecesa tocmai au ajuns pe cea dintăia treaptă a milionarilor. Dar iată aici un protocol, pe care negru pe alb stă scris: „fondul preoțesc diecesan.“

„Da! da! — eschiamă preotul cel mai bătrân plin de bucurie, — acest fond s'a întemeiat acum 17 ani la stăruința actualului Episcop diecesan al nostru. Menițiunea lui e, ca să ajutare văduvele și orfanii remași după preoți precum și pe preoții lipsiți și nenorociți.

„Aşa dară acest fond s'a înfiinţat tocmai pentru D-Voastră, preoţii! Se ştiţi că îmi place meniţunea lui.“

„Să examinăm deci mai de aproape starea acestui fond, el a crescut tocmai la suma de 250.000 fl. Frumos, frumos. Orologiul bate tocmai 5 după amiază să grăbim ca să nu întârziem dela trenul, ce pleacă spre Timişoara. Să mergem la domniile diecesane de pre frumosul şes al Bănăţului, căci diecesa D-Voastră au ajuns să fie chiar şi spălie. Doamne cine ar mai fi visat una ca aceasta înainte cu 20 de ani!

„Drumul nostru duce prin parohiile Săntiilor Voastre, ce bine s'a nimerit, cu o cale putem să vizităm şi aceste parohii, ca să vedem rezultatul păstoririi D-Voastră de vreo 30 de ani!“

Ajunşi la hotarul comunei părintele G., de a bună samă cu gândul, ca să se me prepare să nu fiu surprins de cele ce le voi vedea în comuna s'a, îmi istorisi următoarele:

„Comuna noastră au fost odinioară înfloritoare, dar de când s'au incubat blăstămăţii de şvabi în comuna învecinată credincioşii mei din an în an tot au scăpătat în avere, cumpărând şvabii pământurile lor, dar mai ales de când s'a vindut şi islazul comunal pentru o datorie a comunei, oameii noştrii au ajuns într'o stare desperată.“

Abia termină preotul G. cu această prea întristătoare istorisire şi deja ne vëzurăm la marginea satului, unde se află morminţii desgrădiţi, şi în disordinea cea mai mare. Un biet cal, împedecat cu căpăstrul, se aninase de o cruce şi se afla într'o stare critică, când am grăbit de l'am scăpat din neplăcută situaţiune. Şi aici ca în cele mai multe comuni d'ale noastre e datină urită de a folosi cimiterile pentru păşunitul vitelor. Întrând în comună aici ni se deschise o prea tristă privilegişte. Multe case se află desgrădite şi proptite, ca se nu să îmburde, altele părăsite, căci proprietarii lor de odinioară de mult au luat lumea în cap, ajungând ca slugi pe la străini.

În mijlocul satului se rădică biserica destul de mare, carea e o viuă mărturie despre bunăstarea de odinioară a acestei comuni. Gardul din jurul bisericii însă e negles, crucea de pe turn e tare aplecată spre răsărit şi ameninţă cu cădere, ear zidul din dosul bisericii are o crepătură mare, care a căpătat-o cu ocaziunea cutremurului de pământ din urmă. Cu un cuvânt biserica ar reclama o reparare radicală altcum e de temut, că nu se va mai putea opune mult tempestăţii timpurilor.

Lângă biserică se află şcoala, carea mai în anul trecut s'a edificat din nou cu mult chin şi amar şi acum corespunde recerinţei legii.

Altă avere nemişcătoare comuna bisericască nu mai are. Deci ne-am pus se revidăm socoţile bisericii. Mult timp n'a trebuit să petreдем cu aceasta lucrare, deoarece tot fondul constă din un capital de 2300, împrumutat pe la credincioşi, din

care partea cea mai însemnată se poate considera de pierdută pentru biserică.

Cam tot aşa stau lucrurile şi în parohia învecinată a părintelui L.

După ce am terminat cu aceste cercetări, ne-am intranit în o şedinţa confidenţială în casa părintelui L. unde am luat în dreaptă de judecare toate cele vëzute şi esperiate.

Eu, pe cât îmi mai pot aduce aminte, am ţinut cam următoarea vorbire: „În timpul cât îl petrecurăm împreună socotesc, că Vaţi putut încredinţa despre aceea, că singurul gând, ce me preocupă, este promovarea binelui şi a fericirii neamului şi a bisericii noastre. Vë rog deci ca în interesul cauzei se Vë deschideţi inima ca aşa cu dreptate se judecăm!

„După cele vëzute trebuie să recunoaştem şi să constătăm: 1. că în gremiul diecesei s'au făcut mari progrese în cei din urmă 20 de ani;

„2. trebuie să constatăm că în parohiile Săntiilor Voastre în acelaş timp nu s'au făcut chiar nimic aşa încât acestea astăzi se află într'o stare mai tristă, de cât cum se aflau cu 20 de ani mai înainte.

„Părerea mea e că în parohiile Săntiilor Voastre s'ar fi putut produce pe terenul economic rezultate relativ mai mari, decât în gremiul diecesei, fiindcă Vaţi aflat între împrejurări cu mult mai favorabile. Vë aduceţi aminte, că pământurile credincioşilor D-Voastră până în timpul din urmă se vindeau la licitaţiune cu preţ bagatel: preţul a $\frac{1}{4}$ de sesiune de pământ varia între 100—200 fl. Dacă D-Voastră a-ţi fi investit capitalul bisericii în astfelu de pământuri, apoi astăzi nu s'ar afla jumătate din hotarul comunei în proprietatea şvabilor, ci s'ar afla în proprietatea bisericii.

„Şi ca nici un moment să nu staţi la îndoială numai de cât am se Vë dovedesc, că lucrul acesta uşor s'ar fi putut realiza. Vë rog să nu pierdeţi din vedere, că cele vre-o câte-va sute de jughere de pământ, cari astăzi se află în proprietatea străinilor, nu s'au vindut deodată, ci pe rând în decurs de mai mulţi ani.

„Se zicem că s'au vindut în tot anul câte 5 pătrare de sesiuni de pământ. Pământurile acestea în anul cel dintâiu şi al doilea s'ar fi putut cumpăra din capitalul bisericii. Vëd, că zimbiţi, deci ştiu că ce gândiţi. D-Voastră gândiţi: ei bine, se te vedem, că pe ce ai mai fi cumpărat pământuri după ce ai fi gătat cu capitalul bisericii.

„D-Voastră înse aţi uitat, că biserica în locul capitalului ar fi avut 10 pătrare de sesiuni de pământ, care ar fi adus un venit anual de vre-o 1000 fl. şi că cele 5 pătrare de sesiune, ce au ajuns la vinzare în anul al treilea, se puteau cumpăra din venitul pământului, care deja se afla în proprietatea bisericii. Astfel venitul bisericii ar fi crescut din an în an în aceeaş măsură, precum s'ar fi sporit pământ-

tul bisericeii și deși prețul pământului s'a urcat în anii din urmă, totuși biserica și cu prețul urcat ar fi putut se le cumpere.

„Dacă astfel ați fi lucrat, apoi parohiile Sântiilor Voastre acum ar avea cu totul altă înfățișare. Străinii n'ar fi putut să ocupe terenul de naintea credincioșilor D-Voastră, ear cei ce și-au pierdut averile lor n'ar fi fost siliți să iee lumea în cap, ci puteau să capete dela biserică pământ cu o arendă moderată, sau în parte. Așadară aceasta ar fi un câștig mare din punct de vedere național.

„Tot atât de mare ar fi câștigul și din punct de vedere bisericesc. Biserica, școala și cimitierul D-Voastră s'ar afla astăzi într'o stare de v'ar servi spre fală. Ba a-ți avea și casă parohială potrivită. Apoi a-ți putea avea cor bisericesc, bibliotecă populară. Atât învățătorii, cât și Sântiile Voastre a-ți putea avea plăți bune, căci toate acestea s'ar putea acoperi din venitul, ce l'ar aduce pământul bisericeii, fără ca se fiți siliți a recurge la aruncuri grele pe credincioși.

„Puneți D-Voastră acum în comparațiune lucrările, ce le-ați seversit în parohiile Sântiilor Voastre cu lucrările seversite în gremiul diecesei în cei din urmă 20 de ani și judecați singuri ori de nu a-ți fost preocupați față de cei dela Consistoriu, când V'ați pronunțat despre ei într'un mod cam necuviincios; judecați, că cine ar merita mai mult să fie osândit pentru neinteresarea față de cauzele noastre bisericești: ei, sau D-Voastră!

Precum însuși Onorații cetitori își vor putea închipui, preumblările și cercetările, ce le-am făcut împreună cu cei doi preoți, au avut acel rezultat bun, că densii și-au modificat cu totul judecata și, fie zis spre lauda Dlor, și-au recunoscut toate greșelile.

Partea cea mai mare din vină pentru cele neglese în parohie au primit-o asupra lor cei doi preoți, ear restul, voidnd să fim drepti, a trebuit să-l punem în conta protopopului și a Consistoriului, cari n'au priveghiat din destul asupra mersului afacerilor din parohii.

În o epistoală următoare voi continua.

T. Barzu.

H i g i e n a

Mijloace pentru întărirea nervilor

(Continuare)

Între mijloacele recomandate de preotul Kneipp pentru întărirea nervilor se mai numără:

Umblarea prin apă. Ori-cât de simplă ar părea umblarea prin apă până la pulpe, totuși tocmai acest exercițiu folosește: a) pentru întărire; acest exercițiu are acțiune asupra corpului întreg, întărește firea întregă; b) are acțiune favorabilă asupra rărunchilor și asupra

secrețiunii urinei, de aceea apără de multe boale ce-și au originea în rărunchi, în beșică sau în pânțec; c) are o acțiune bună asupra pieptului, ușurează respirația și alungă gazurile din stomac; d) are o deosebită acțiune bună asupra durerilor de cap.

Acest mijloc de întărire se poate aplica făcând mișcare în apă rece, într'o puțină de bae, etc., la început până peste glesne. Mai mult efect se dobândește, dacă se adaogă pe rând apa, până la pulpe și mai mult încă dacă apa vine până la genunchi.

În ce privește durata, se poate începe cu un minut, apoi cel mult până la 5—6 minute. Cu cât apa e mai rece, cu atât va fi mai bine. După un astfel de exercițiu, trebuie să se facă mișcare, vara la aer liber, earna în odae încălzită, până la încălzirea normală a picioarelor. Earna se poate pune zăpadă în apă. Cei slabi de constituție pot să înceapă cu apă nu prea rece și să treacă pe rând la apă mai rece și în cele din urmă în apa rece de tot.

Pentru întărirea în special a extremităților, a brațelor și a picioarelor este de mare folos următorul exercițiu: a sta în apă rece până la genunchi, nu mai mult decât un minut. După încălzire își desvlești brațele până la subsuori și le țini de asemenea o minută în apă rece. Mai bine este a se face, de se poate, ambele aceste exerciții în acelaș timp; în acest scop poate servi o puțină de baie mai mare. Exercițiul se poate face și în așa chip, că picioarele se pun într'un vas așezat la pământ, ear brațele și mânil în alt vas sau ciubăr așezat mai pe sus pe un scaun.

După multe boale aplicăm acest exercițiu, pentru-ca să sporim circularea sângelui în extremități.

Înmuierea numai a brațelor face bune servicii acelor, cari sufer de degerătură și de mâni reci: bine face cine-și usucă mânil (nu brațele) înmediat după înmuiere, deoarece aerul aspru poate să pricinuiască crepări de piele, când mâna e udă.

Acest exercițiu pretinde, ca corpul să se simtă cald normal (să nu tremure de frig). El se poate face însă și cu picioarele reci până peste glesne (nu până peste pulpe) și cu brațele reci până la coate.

Ca cel din urmă mijloc de întărire este de a se socoti turnarea cu apă peste genunchi. Ea este în deosebi folositoare picioarelor, în arterele cărora face, ca sângele să circule mai viu¹⁾.

Aici avem se observăm numai, că preotul Kneipp recomandă turnarea de apă peste genunchi în forme mai tari, când e vorba să folosască celor sănătoși pentru întărire. Lăsăm adecă să cadă raza de apă mai de sus și earna răcim apa și mai mult cu zăpadă și ghiată, etc.

Acest exercițiu nu se poate face decât atunci, când corpul e cald (nu tremură). Picioarele pot fi reci până la glesne. De asemeni dușul de genunchi singur, adecă fără a fi însoțit de altă aplicare, nu trebuie continuat prea mult (3—4 zile cel mult). Cine îl folosește mai mult,

¹⁾ Un domn oarecare ajunsese, să aibă la degetele picioarelor în loc de unghii o masă moale. Turnările de apă pe ghenunchi au fost de ajuns, ca să pună în circulație sângele așa, ca să dea ear putere și tărie unghilor și să le readucă în starea de mai înainte.

trebuie să-l schimbe cu dușuri întregi său cu înmuierea brațelor, făcând dimineața una, și după amiază alta din aceste aplicări.

Aceste mijloace de întărit recomandate până aci vor ajunge. Ele se pot aplica în ori-ce anotimp earna ca și vara. Earna se va scurta puțin esercițiul și se va lungi ceva mișcarea după densusul. Înainte de a fi cineva obicinuit cu aceste eserciții, ar fi bine să nu le înceapă earna. Mai ales oamenii anemici, friguroși, resfățați prin îmbrăcăminte prea calduroasă, e mai bine să înceapă aceste eserciții vara. Nu zic acestea, continuă Kneipp, pentru-că m'ăș teme, că le-ar strica ceva esercițiile; mă tem numai să nu se sperie cineva dela început, și să nu urmeze o cură cu desevărșire bună.

Sănătoși, ca și bolnavi, pot să aplice fără teamă toate esercițiile cu precauțiune și urmând întocmai sfaturile date aci. Nici-odată esercițiul însuși nu poate avea urmări rele, ci numai neprevederile împreunate cu el. Chiar și la ofticoși, la cari boala făcuse deja progrese mari, Kneipp a aplicat cu bun rezultat mijlocul 1, 2, 3 și al 6-lea arătat aci.

Aceia dintre cetitori, cari poate n'au auzit niciodată despre cele arătate aci, nici măcar din nume, înainte de a-și da verdictul de condamnare să facă numai o încercare cât de mică. Dacă va eși în favorul nostru, ne vom bucura, nu pentru noi, ci pentru importanța cauzei. Multe furtuni dau în viață peste sănătatea oamenilor. Bine de cei, cari își vor fi întărit bine și adânc rădăcinile sănătății lor.

„G. T.”

Răspuns la o epistoală deschisă.

În numărul 6 a. c. Foaia diec. a ventilat o cestiune de mare importanță în „Epistoalele deschise”, unde între altele se zice, că vor fi bineprimite și păreriile altor persoane, cari au pracsă în cele administrative.

Ca preot, în decurs de 25 de ani am esperiat și eu tristul adevăr, că mai în toate acele comune, unde se află doi sau mai mulți parohi neînțelegerile, ceartă, dușmănie și ură perpetuă sunt la ordinea zilei. Bucuros aş dori a cunoaște acea comună unde, — fiind doi sau mai mulți parohi — e înțelegere bună și dragoste creștinească adevărată, cum ar trebui să fie.

Cestiunea aceasta adusă pe tapet întru adevăr e o cestiune de mare importanță pentru biserică și popor, și ar fi timpul, ca aceasta să fie odată regulată, ca și în comunele mai de frunte se domnească ordine și disciplină.

În o comună mare cu doi sau mai mulți parohi în urma neînțelegerilor dintre parohi, poporul, turma, tocmai așa se poartă, cum se înțeleg parohii, adică se desbină în atâtea partide câți parohi sunt. Poporul merge pe atâtea căi câți parohi sunt. Un paroh povățuește pe parohienii sei pe o cale, altul pe altă cale și al treilea pe a treia cale. Din o turmă se nasc atâtea turme, câți parohi sunt. Un paroh paște turma sa, poporenii sei, după prierceperea sa în un mod, al doilea paroh în alt mod etc. Un paroh zice una, altul alta, și confusiunea e gata. Trebile și afacerile bisericesti stagnează, nu merg înainte din aceste neînțelegeri, după zisa:

„Concordia parvae res crescunt, discordia maxime dilabuntur.”

Această cestiune devine tot mai încurcată și nesuportabilă și legislațiunea noastră bisericască foarte bine ar face, să o reguleze.

În regulamentul pentru parohii la §. 1. alinea I. stă apriat scris: Într-o comună politică de regulă este numai o parohie, cu un paroh, un sinod, un comitet și cu o epitropie parohială. Ear §. 27 zice: Regularea oficiului intern parohial se va face prin o instrucțiune a consistoriului metropolitan.

Referitoriu la §. 1. alinea I. fac întrebarea: Oare nu s'ar putea cu timpul regula parohiile astfel, ca în toate comunele fie mici, fie mari să fie numai un paroh și după trebuință se aibă 2—3 capelani-cooperatori, dotați cu venitul, carele l-au avut parohii? Aceasta s'ar putea ușor face, când s'ar începe de timpuriu și cu reducerea păstorilor-parohi în comunele mari actualminte cu mai mulți parohi. În acest mod și în comunele mari va fi cu timpul o turmă și un paroh cu 2—3 cooperatori-capelani în atârnare dela paroh, și atunci va domni și în comunele mari disciplina și titlul paroh-primariu se va perde.

Mulți parohi, ca parohi primari, apți ori neapți a conduce oficiul parohial și a presidia la sinoade, înțeleg sub paroch primariu o auctoritate superioară asupra parohilor coordinați și privesc pe ceilalți parohi ca subordinați parohului primariu, și eată neînțelegerea perfectă între paroh primariu și între ceilalți parohi.

Neînțelegerea aceasta devine mai potentată și foarte acută tot la 3 ani cu alegerea comitetului și epitropiei parohiale. Câți parohi atâte partide în o comună. Fie care paroh neținând cont de egalitate stărueste, ca numai parohienii sei se ajungă în comitet și epitropie. De aci se naște, vrajba între turma nevinovată cu urmări rele pentru biserică și popor.

Parohul primariu ca președintele sinodului cu infliuiță mai mare aduce în comitet și epitropie numai parohienii sei ignorând pe toți ceilalți parohieni a parohilor coordinați. Ba cu dragostea frățască parohul primariu merge și mai departe, ca membru natural în comitetul parohial, nu admite a se alege în comitet vreunul din parohii coordinați, ca se nu fie știrbit în auctoritatea sa. Esemplu practicat e comuna P. Aceste neînțelegeri între parohul primariu și ceilalți parohi a adus comuna și turma în confusiunea și inversunarea cea mai mare.

Eată unde aduc nețelegerile între parohul primariu și ceilalți parohi! Cestiunea aceasta pretinde imperativ de a se regula odată, dacă dorim prosperarea și înflorirea comunei, având înaintea ochilor numai interesele generali ale bisericii și ale poporului din acele comune mari. Cel puțin să se reguleze oficiul parohial intern promis la anul 1878 după §. 27 a regulământului pentru parohii.

Un preot.

Varietăți

Hirotoniri. Prea Săntitul Domn Episcop diecesan Nicolae Popea a hirotonit întru presbiter Duminecă în 27 Februarie pe Terențiu Bugariu din Șoimoș, diecesa Aradului, pentru parohia din Mărcina, protopresbiterul Oraviței; Marți în 1 Martie pe Eutimiu Ișfănescu din Bata, diecesa Aradului, pentru parohia din Măntăul-mic, protopresbiteratul Făgetului; Joi în 3 Martie pe Nicolae Blajovan din Hodoș pentru parohia din Dezesci, protopresbiteratul Bogșei; Sămbătă în 5 Martie a. c. pe Nicolae Jurca din Ilova pentru postul de capelan în Cireșul cu filia Măguri, protopresbiteratul Logojului.

Adunarea generală a camerei advocațiale din Timișoara s'a ținut Sămbătă în 26 Februarie v. La ordinea zilei era și proiectul de raport anual pentru an. 1893. În al IV. punct din acest raport se propunea încredere ministrului de justiție pentru proiectele de legi bisericesti și în special pentru cel al căsătoriei civile. În contra acestui punct a ținut Dl avocat Coriolan Bredicean, „cuvântul“ publicat în Nr. de astăzi al nostru. Propunerea Dlui Bredicean, că acele pasaje (aliniile 8, 9 și 10) ale punctului IV. din raport să se elimineze, a căzut cu 19 contra 27 voturi.

Necrolog. Veteranul paroh al Domașniei *Constantin Pepa* în etate de 83 ani și după un serviciu de 61 ani la altariul Domnului au reposat Joi 24 Februarie st. v. 1894. În mormântarea avu loc Sămbătă în 26 Februarie a. c. în comuna Domașnia, funcționând ca pontificante Prea On. Domn *Mihail Popoviciu* protopresbiterul Mehadiei cu asistența preoților: Voin Sirbu din Armenia, Dimitrie Popoviciu din Verendin, Ioan Trailoviciu din Cuptoarea, Nicolae Coca și George Mărșavela, din Mehadica, Iosif Nemoian din Luncavița, Ioan Sêrbu din Rusca, Pavel Magdescu din Jupalnic, Ioan Bogoeviciu din Teregova, Alexie Frateșiu din Mehadia, Ioan Pepa din Dolcin, Pavel Șandru din Teregova; ear ceremoniile funebre le-au executat învățătorii: Iosif Fotoc din Mehadica, Ioan Berzescu și N. Rusu din Teregova, Iancu Cârpan din Domașnia, Lazar Topor din Crușoveț și Simion Rezvan din Canicia. După așezarea catafalcului în naia bisericii și după sevârșirea celor prescrise pentru îngropăciunea preoților mireni, Prea On. Domn protopresbiter Mihail Popoviciu au rostit cuvântul funebral, în care a schițat biografia și meritele decedatului preot accentuând, că ea preot au fost rar în felul său și la înălțimea chemării sale în decurs de 61 ani devotându-se cu trup cu suflet bisericii sale. Cuvântul funebral rostit de Prea On. Domn protopresbiter au stors lacrimi din ochii tuturor celor prezenți fiind la loc și foarte bine tocmit. La actul înmormântării au luat parte din partea protopreturii din Teregova: George Rudeu protopretore, Hugo Lürvala protopretore pentru desființarea comunioanelor și Savu Grozavescu jude comunal; Nicolae Aldea jude comunal și Herman Hell comerciant din Cornia și Iacob Frumosu căpitan ces. și reg. în pensiune din Mehadia, apoi comitetul și epitropia parohială din Domașnia și Canicia în număr complet, o mulțime imensă de credincioși din Domașnia și Canicia, așa încât nu puteau credincioșii să încape în spațioasa și întru adevăr pompoasa biserică a Domașniei. Fiecare participant s'a putut convinge după cum prea bine și nimerit au accentuat Prea On Domn protopresbiter, că se vede judecând după mulțimea de credincioși, cari au participat la actul înmormântării, ce adevărat păstoriul sufletesc au fost decedatul și că s'a bucurat de o stimă rară în felul său între credincioșii sei. Moartea decedatului paroh au cauzat comunei Domașnia o pierdere ireparabilă și pentru

totdeauna adănc simțită. Pre decedatul paroh îl deplânge fiul său preotul George Pepa și 4 fice, gineri, nurori, o mulțime de nepoți și strănepoți, precum și rudenii numeroase. — Fie-î țerina ușoară și memoria binecuvântată.

Rectificare. La lecțiunea practică din Geografie „Europa“, publicată de subscrișul în Foaia diecesană Nrii 7 și 9 a. c. sunt de a se mai adauge următoarele pasaje remase din eroare afară: La Nrul 7 (Riurile Europei) pag. 5 după: Po și Adigia în marea Adriatică se se adaugă: „Dunărea, Dnistrul și Dnistrul“ în marea neagră. Iar la Nrul 9 (Locuitorii Europei) pag. 2 după: Popoarele Europei mai ales cele de viață latină și germană, sunt mai înaintate în cultură, decât toate popoarele de pre pământ, se se adaugă: „Locuitorii au pielea corpului albă, trăsurile feței regulate și părul buclat; acest fel de oameni fac la olaltă o rasă numită, rasa caucasică. Întrebările relative la aceste pasaje nu le mai adaug, căci acelea și așa le va ști pune învățătorul. G. Cărand.

Concurs

Devenind postul de învățătorii dela școala confesională res. ort. rom. din comuna *Ciclova-română* vacant prin pensionarea învățătorului Ioan Orza, se escrie concurs cu termen de recurgere 30 de zile dela prima publicare.

Emolumintele sunt:

1. Salariu în bani gata 300 fl. v. a
2. Pentru lemne din care are a se încălzi școala 50 fl.
3. Pentru conferință 5 fl.
4. Pentru curator 5 fl.
5. Pentru scripturisticiă 2 fl.
6. Quartir și grădină de legumi; dela morți unde va fi poftit 20 cr.

Doritorii de a ocupa acest post vor trimite recuzările lor, adresate comitetului parohial și instruate cu documentele prescrise, oficiului protopresbiteral gr. ort. în Oravița. Prelângă acestea sunt poftiți concurenții a se prezenta în atare Duminecă sau sêrbătoare în s. biserică.

Să pretinde, ca se poarte cantoratul.

Ciclova-română, din ședința comitetului parohial ținută în 4 Faur 1894.

[15] 3—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Concurs

Sistemându-se venitele parohiale din comunele bisericesti *Petroasa-Crivina*, în protopopiatul Făgetului, pentru o parohie de a III-a clasă, pe baza ordinățiunei Venerabilului Consistoriu diecesan ddto 29 Noemvrie 1893 Nr. 2704 B. se escrie concurs pentru ocuparea definitivă a postului de paroh cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Doauă sesiuni parohiale constătătoare din 64 jug. de pământ dimpreună cu plațurile parohiale.
2. Birul parohial dela 190 case câte o măsură de cucuruz sau 1 fl. bani.
3. Venitele stolari dela botez, cununii și înmormântări precum și dela alte funcțiuni bisericesti.

Toate aceste la olaltă fac peste 400 fl.

Alesul preot va avea să locuească în comuna Crivina.

Doritorii de a competi la acest post au a-și înainta suplicile de concurs, instruate în sensul stat. org. și a regulamentului pentru parohii subsemnatului oficiu protopresbiteral până la termenul deschis.

Petroasa-Crivina, din ședința comitetului parohial ținută la 4 Februarie 1894.

[16] 3—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Sebastian Olariu* m. p. ppbiter tractual.

In „Tipografia și Librăria diecesană“ au apărut și se află de vindut următoarele cărți:

Dr. Petru Barbu: Catechismul religiei ortodoxe-răsăritene pentru școalele populare. 1893. Carte aprobată de Ven. Consistorii din Arad și Caransebeș. Prețul 20. cr.

— **Istoria biblică** pentru școalele medii. Prețul 30 cr.

Traian Barzu: Instrucțiune practică despre purtarea socoților și administrarea averilor bisericești. 1891. Prețul 1 fl.

Ioan Bartolomeiu: Schițe istorice și culturale depre teritoriul fostului regiment ces. reg. grăniceresc Nr. 13. român bănățan din cei 6 ani din urmă ai existenței lui 1866—1872. Prețul 40 cr.

Patriciu Dragalină: Geografie pentru institutele pedagogice și școalele secundare (după H. Guthe-Wagner). Tomul I. *Geografia fizică și descrierea continentelor Australia, America, Africa și Asia*. 1892. Prețul 1 fl.

Dr. E. Elefterescu: Igiena poporală. 1892. Prețul 45 cr.

Enea Hodoș: Manual de istoria literaturii române. 1893. Prețul 2 coroane, 50 de bani.

— **Poezii populare din Bănat, I**. 1892. Prețul 2 coroane 60 de bani.

— **Cântece cătănești**, reproducere din „Poezii populare din Bănat“. Prețul 8 cr.

Dr. Leo Mureșan: Igiena română 1892. Prețul 1 fl.

Vasile Măndreanu: Elemente din Gramatica română în școalele primare urbane și rurale aplicată la *bucăți de cetire*. Manual pentru elevii din clasa a II și a III primară. Partea I. Edițiunea a cincea. Carte autorizată de Minist. cultelor și al instrucțiunii publice și Consistoriul diecesan. 1892. Prețul (în loc de 40) 30 cr.

Dr. Iuliu Olariu: Introducere în cărțile Testamentului V. și N. Prețul 2 fl. 50 cr.

— **Scrierile Părinților apostolești traduse**. 1892. Prețul 75 cr.

Ochtoichul cel mic sau cele opt glasuri (cu litere străbune) 1892. Prețul 75 cr.

B. Szörényi: Geografia comitatului Caraș-Severin, pentru clasa III. a școalelor populare. Edițiunea II. 1892. Prețul 36 cr.

— **Manual de geografie** pentru elevii din școalele populare compus pe baza planului ministeriului cultelor și instrucțiunii publice. 1894. Prețul 35 cr.

Ioan Velovan: Istoria biblică a testamentului vechiu și nou pentru tinerimea dreptmăritoare-resăriteană din școalele populare române. (Școlarii din despărțământul (anul) II) 1893. Prețul 8 cr.

— **Istoria biblică a testamentului vechiu** pentru tinerimea dreptmăritoare resăriteană. (Școlarii din despărțământul (anul) III). 1893. Prețul 15 cr.

— **Istoria biblică a testamentului nou** pentru tinerimea dreptmăritoare-răsăriteană. (Școlarii din despărțământul (anul) IV). 1893. Prețul 20 cr.